

Exam. Code : 103203

Subject Code : 1131

B.A./B.Sc. 3rd Semester

SOCIOLOGY (Society in India)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :- (1) **ALL** questions carry equal marks.

(2) Candidates are required to attempt **five** questions selecting at least **one** question from each Section. The **fifth** question may be attempted from any Section.

SECTION-A

1. How Indian Constitution acknowledges socio-cultural diversity in India and balances regional aspirations and national unity ?
2. Is class in India akin to caste in Indian society ? Discuss.

SECTION-B

3. Are communal problems in India because of politicisation of religion ? Discuss.
4. What are the differences between sex and gender ? Give a brief account of social movements addressing gender equality in India.

SECTION-C

5. How do we define a joint family ? Discuss the social forces that are changing traditional family structure in India.
6. Can we say that rising divorce rates in India is indicative of dilution of marriage as an institution in India ? Discuss.

SECTION-D

7. Can we consider Indian Village as 'little republic' ?
8. How do we define a tribe ? Can we consider tribals in India as 'backward' Hindus ? Comment.

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ :— (1) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।
 (2) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੇਤਰੀ ਇਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਵੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
2. ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਰਗ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਅ

3. ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤੀਕਰਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

4. ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗਕ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਦਿਉ।

ਭਾਗ-੮

5. ਅਸੀਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
6. ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਤਲਾਕ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਹਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-੯

7. ਕੀ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ 'ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗਣਤੰਤਰ' ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?
8. ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਜਨਜਾਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 'ਪਿਛੜੇ' ਹਿੰਦੂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

- ਨੋਟ :— (1) ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹੈ।
- (2) ਵਿਦਥਾਰਥੀ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਭਾਗ ਮੇਂ ਸੇ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰਤੇ ਹੁਏ, ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ। ਪਾਂਚਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੀ ਭੀ ਭਾਗ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਆ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ।

ਭਾਗ-ਕ

1. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਸਾਮਾਜਿਕ-ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਕੀ ਵਿਵਿਧਤਾ ਔਰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕ੍ਸ਼ੇਤ੍ਰੀਯ ਆਕਾਸ਼ਾਔ ਔਰ ਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀਯ ਏਕਤਾ ਕੋ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਤਾ ਹੈ ?
2. ਕਯਾ ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਵਰਗ ਭਾਰਤੀਯ ਸਮਾਜ ਮੇਂ ਜਾਤਿ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈਂ ? ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ।

भाग—ख

3. क्या भारत में सांप्रदायिक समस्याएं धर्म के राजनीतिकरण के कारण हैं ? चर्चा करें।
4. लिंग और लिंग के बीच क्या अंतर हैं ? भारत में लैंगिक समानता को संबोधित करने वाले सामाजिक आंदोलनों का संक्षिप्त विवरण दें।

भाग—ग

5. हम एक संयुक्त परिवार को कैसे परिभाषित करते हैं ? भारत में पारंपरिक पारिवारिक संरचना को बदल रही उन सामाजिक ताकतों पर चर्चा करें।
6. क्या हम कह सकते हैं कि भारत में एक संस्था के रूप में विवाह के कमजोर पड़ने का संकेत भारत में बढ़ती तलाक की दरें हैं ? चर्चा करें।

भाग—घ

7. क्या हम भारतीय गाँव को 'छोटा गणराज्य' मान सकते हैं ?
8. हम एक जनजाति को कैसे परिभाषित करते हैं ? क्या हम भारत में आदिवासियों को 'पिछड़े हिंदू' मान सकते हैं ? टिप्पणी करें।